

Jogi háttéranyag a rendőrségnek a sérülékeny csoportok rendezvényei elleni támadások törvényes kezeléséhez

GYŰLÖLET-BŰNCSELEKMÉNYEK
ELLENI MUNKACSOPORT

JOGI HÁTTÉRANYAG A RENDŐRSÉGNEK A SÉRÜLÉKENY CSOPORTOK RENDEZVÉNYEI ELLENI TÁMADÁSOK TÖRVÉNYES KEZELÉSÉHEZ

2019-ben megszaporodtak **a szélsőséges csoportok által sérülékeny személyek vagy azok csoportja által szervezett rendezvények ellehetetlenítésére irányuló, alacsony intenzitású, előítélet motiválta incidensek.**

Kirívó, hogy a 2019. évi Budapest Pride fesztivál keretében megtartott rendezvények közül nyolc esetében jelentek meg homofób indítékkal szélsőséges nézeteket valló csoportok, hogy megzavarják a jogszerűen megtartott rendezvényeket. A tanulságok és továbblépések meghatározása érdekében 2019. október 1-én az ORFK-n egyeztetés zajlott a rendőrség, a Budapest Pride és a Gyűlölet-bűncselekmények Elleni Munkacsoport (GYEM) között. Az egyeztetésen a felek megegyeztek abban, hogy a GYEM jogi háttéranyagot készít a hasonló incidensek megfelelő rendőri kezelésének elősegítése érdekében.

Az alábbi anyagban kifejezetten nem a gyülekezési törvény hatálya alá tartozó, tehát nem politikai véleménynyilvánításra irányuló rendezvények, hanem különböző **kulturális és egyéb rendezvények megzavarása** esetére gyűjtöttük össze a felmerülő kérdéseket és válaszokat.

Tartalomjegyzék

1. Melyik rendezvény nyilvános rendezvény? És mi a jelentősége annak, hogy egy rendezvény nyilvános vagy sem?	3
2. Milyen jogai vannak a rendezvény szervezőinek? Milyen alapon zárhatnak ki a szervezők valakit a rendezvényről? Mi a rendőrség feladata ezzel kapcsolatban?	4
2.1. Kizárás védett tulajdonság alapján	4
2.2. Kizárás a rendzavaró magatartása alapján	5
3. A rendezvényeket megzavarók előítéletes indítékú magatartásukkal sok esetben szabálysértést vagy bűncselekményt valósítanak meg. Jellemzően melyek a megvalósuló tényállások?	6
I. Közösség tagja elleni bűncselekmények	6
I.1. Garázda gyűlölet-bűncselekmény	6
I.2. Előítéletes bántalmazás, kényszerítés	9
I.3. A gyűlölet-bűncselekmény minősített esetei	10
I.4. A közösség tagja elleni erőszak előkészülete is bűncselekmény	10
II. Más bűncselekmények, amelyek megvalósulhatnak egy rendezvény előítéletes megzavarásakor	11
II.1. Becsület csorbítására alkalmas magatartások	11
II.2. Magánterületre bemenetel	12
II.3. Erőszakos cselekmények elkövetése	13
4. Intézkedési kötelezettség szabálysértés vagy bűncselekmény gyanúja vagy tettenérés esetén	14
I. Intézkedési kötelezettség	14
I.1. Igazoltatás	15
I.2. Épület, ruházat, jármű átvizsgálás	15
I.3. Dolog elvétele	15
I.4. Elfogás, előállítás	16
II. Intézkedés magánlakásban	16
III. Speciális előírások gyűlölet-bűncselekmény gyanúja esetén	17
IV. Tájékoztatás panaszjogról	18
5. A büntetőeljárás, szabálysértési eljárás megindítása, feljelentés felvétele, nyomozás	18
6. Bánásmód az áldozatokkal	19

1. Melyik rendezvény nyilvános rendezvény? És mi a jelentősége annak, hogy egy rendezvény nyilvános vagy sem?

a) Akkor **nyilvános egy rendezvény (Btk. 459. § (1) 24.a pont)**, ha kizárólag a résztvevő döntésén múlik, hogy részt vesz-e vagy sem, vagyis ha bárki szabadon csatlakozhat, csatlakozását a rendezvény résztvevője nem akadályozhatja meg.

b) Ha a rendezvény egy szűkebb kör, de előre pontosan nem azonosítható személyek számára áll nyitva (pl. szivárványcsaládok, transzneműek, nők, HIV-vel élők, romák, keresztények), az **korlátozottan nyilvánosnak** tekinthető. Ha egy rendezvény nyilvánosan meghirdetett, de arra előzetesen regisztrálni kell, és csak azok a személyek vehetnek részt a rendezvényen, akik korábban jelentkeztek és jelentkezésüket visszaigazolták, az az esemény is korlátozottan nyilvános. Ezzel azonos jogi megítélésű például a kizárólag a 18. évüket betöltött személyeknek tartott rendezvény.

c) Ha a szervező dönt arról, hogy kik vehetnek részt és kik nem (kik látogathatják a rendezvényt), akkor az nem tekinthető nyilvános rendezvénynek. Ilyen ún. **zártkörű rendezvény**, ha például csak az általunk meghívott személyek vehetnek részt, vagy csak egyetlen szervezet tagjai. Ebben az esetben a rendezvény résztvevői előre vagy utólag jogszerűen azonosíthatóak a szervező által.

Ha nyilvános a rendezvény, akkor szigorúbb szabályok vonatkoznak arra, hogy kit lehet és milyen alapon kizárni, és kit nem. Tehát a szervezők intézkedési köre szűkebb (ld. a következő pontot).

Főszabály szerint **szabálysértést és bűncselekményt bármilyen típusú rendezvényen el lehet követni** (pl. garázdaság, lopás, stb.). Azonban, vannak olyan szabálysértési és büntető tényállások (pl. rendzavarás, rendbontás), amelyeket **csak nyilvános rendezvényen lehet elkövetni**, tehát ezekre hivatkozva a rendőrség segítségét is csak nyilvános rendezvényen lehet kérni.

Nem áll rendelkezésünkre olyan bírósági joggyakorlat, amely azt vizsgálná, hogy a korlátozottan nyilvános rendezvények hogyan minősülnek a bűncselekmények és szabálysértések e szűkebb köre tekintetében. Álláspontunk szerint ha a korlátozottan nyilvános rendezvényt a nyilvánosság számára meghirdették, a jelenlévők személye pedig nem pontosan ismert a szervezők számára, akkor **korlátozott hozzáférésű rendezvényeket is nyilvánosként kell értelmezni**, így tehát olyan bűncselekmények és szabálysértések ezeken a rendezvényeken is megvalósulhatnak, amelyek feltétele a nyilvános rendezvény.

2. Milyen jogai vannak a rendezvény szervezőinek? Milyen alapon zárhatnak ki a szervezők valakit a rendezvényről? Mi a rendőrség feladata ezzel kapcsolatban?

A szervező felállíthat ésszerű magatartási szabályokat (a továbbiakban: **há- zirend**) az általa szervezett rendezvényre, és ezeket betartathatja, akkor is, ha nyilvános, és akkor is, ha korlátozottan nyilvános vagy zártkörű rendezvényről van szó. A házirendet olyan formában és időben kell tudatni a résztvevőkkel, hogy ténylegesen és időben legyen lehetőségük eldönteni, hogy részt akar- nak-e venni az eseményen (tájékozott beleegyezés).

A házirendben a szervező meghatározhatja, hogy milyen alapon lehet egyes személyeket kizárni a rendezvényről. A szervező **kérheti a rendőrség segítségét**, ha a házirendben foglaltak alapján **kiutasított személyek önként nem hagyják el a helyszínt**.

A kizárás tekintetében az alábbi korlátokra kell a szervezőknek tekintettel len- niük:

2.1. Kizárás védett tulajdonság alapján

Nyilvános rendezvényről senki nem zárható ki védett tulajdonság alapján, vagy- is pl. azért, mert nem tartozik a rendezvény célcsoportjához (pl. nem LMBTQI, nem nő, nem roma, nem muszlim, nem keresztény, nem volt családon belüli erőszak áldozata) vagy például politikai véleménye alapján.

A korlátozottan nyilvános rendezvényről akkor lehet kizárni a rendezvény célcsoportjához nem tartozókat, ha fennállnak az Ebktv. 30. § (2)-(3) bekezdésé- ben foglaltak, vagyis:

- a rendezvényt valamely védett csoport tagjai számára szervezik, a **hagyomány- ápolás, a kulturális és az önazonosság** fenntartását szolgálja, és a szűkebb közönség számára áll nyitva;
- a belépés ilyen korlátozása **kitűnik** a létesítmény/rendezvény elnevezéséből, a szolgáltatás igénybevételének körülményeiből;
- a belépés korlátozása az adott csoporthoz nem tartozó személyekkel szem- ben **nem megalázó**, illetőleg a becsület csorbítására nem alkalmas, továbbá nem ad lehetőséget a joggal való visszaélésre a rendezők számára.

Zártkörű rendezvényen csak azok vehetnek részt, akiket a rendezvényre meghívtak, mindenki más kizárható. Zártkörű rendezvényt lehet kifejezetten egy védett tulajdonsággal rendelkező csoport tagjainak rendezni és mindenki más kizárható.

2.2. Kizárás a rendzavaró magatartása alapján

A házirend előírásai alapján a szervezők **kizárhatják azt, akiről a korábbi megnyilvánulásai alapján** vélelmezhető, hogy az esemény megakasztását, megzavarását tervezi, vagy aki korábban hasonló rendezvényt megzavart.

A házirend alapján az a résztvevő is kizárható, aki az esemény **kereteit nem tartja tiszteletben** (pl. akkor is hozzászól, ha nem kap szót, felmegy a színpadra és nem hajlandó lemenni, stb.).

Az a résztvevő a házirend szabályozása nélküli is kizárható, akinek a rendezvényen tett megnyilvánulásai a rendezvény célcsoportjával szemben **előítéletesek, emberi méltóságot sértőek**, akkor is, ha nem fenyegetőek. Hiszen senki nem kötelezhető arra, hogy az őt sértő, bántó megnyilatkozásokat végighallgassa (ez a foglyul ejtett közönség fogalma a bírói joggyakorlatban).

Ha a résztvevő a többi résztvevőt **fenyegeti vagy velük szemben erőszakot alkalmaz**, akkor természetesen a házirend rendelkezése nélkül is kizárható, és ilyenkor a rendőrségnek egyértelmű intézkedési kötelezettsége van, hiszen ilyenkor szabálysértés vagy bűncselekmény valósul meg (ld. alább részletesen a 4. pontban). A büntetőeljárás törvény (Be. 273. §) alapján a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja, köteles azonban őt a nyomozó hatóságnak haladéktalanul átadni, vagy ha erre nincs módja, a rendőrséget tájékoztatni.

2. A rendezvényeket megzavarók előítéletes indítékú magatartásukkal sok esetben szabálysértést vagy bűncselekményt valósítanak meg.

Jellemzően melyek a megvalósuló tényállások?

Tekintettel arra, hogy a rendzavarók kifejezetten azért akarják a sérülékeny csoportok (jellemzően: LMBTQI ill. roma szervezetek, csoportok) rendezvényeit ellehetetleníteni, mert velük szemben előítélettel viseltetnek, elsődlegesen azt kell vizsgálni, hogy magatartásuk megvalósít-e gyűlölet-bűncselekményt (ld. *A gyűlölet-bűncselekmények kezelésével összefüggő rendőrségi feladatok végrehajtásáról szóló 30/2019. (VII. 18.) ORFK utasítás* – a továbbiakban: gyűlölet-bűncselekmény utasítás – 2. c. pont). A rendőr eljárása során valamennyi bűncselekmény esetén **köteles mérlegelni az előítéletes indíték esetleges jelenlétét**. Ha a bűncselekménnyel összefüggésben előítélet gyanúja merül fel, úgy a nyomozó hatóságnak a tényállás felderítése során figyelmet kell fordítani az előítéletes indíték megállapíthatóságának tisztázására (gyűlölet-bűncselekmény utasítás 3. pont).

I. Közösség tagja elleni bűncselekmények

A tárgyalt incidensek kapcsán elsősorban azt kell vizsgálni, hogy az elkövetők magatartása kimeríti-e a közösség tagja elleni erőszakot. Ez a bűncselekmény akkor is megvalósulhat – kihívóan közösségellenes magatartással vagy kényszerítéssel –, ha az elkövető nem fejt ki erőszakos magatartást.

I.1. Garázda gyűlölet-bűncselekmény

Btk. 216. § (1) Aki más valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz vagy a lakosság egyes csoportjaihoz tartozása vagy vélt tartozása, így különösen fogyatékosága, nemi identitása, szexuális irányultsága miatt olyan, kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy az adott csoport tagjában riadalmat keltsen, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A Btk. 216. § (1) bekezdés szerinti vétség valójában **a garázdaság speciális alakzata**. A bűncselekmény megvalósulásához nem szükséges erőszakos magatartás tanúsítása, viszont a bűncselekményt a felsorolt védett tulajdonságokkal összefüggő **előítéletes indítékkal** követi el a tettes.

Mikor kihívóan közösségellenes a magatartás?

A tényállás elkövetési magatartása a kihívóan közösségellenes magatartás tanúsítása. A törvény miniszteri indokolása szerint "a kihívó közösségellenesség a közösségi együttélés szabályainak nyílt semmibe vételét jelenti". A Legfelsőbb Bíróság jogértelmezése szerint kihívóan közösségellenes annak a magatartása, aki „másokat semmibe vevő, tudatosan antiszociális magatartást tanúsít” (EBH2007.1589). A magatartásnak tehát hangsúlyosan **közösségellenesnek kell lennie, a társadalmi együttélés normáival való tudatos, nyílt szembehelyezkedést** kell, hogy megvalósítson.

Mikor alkalmas riadalom keltésére a magatartás?

A kihívóan közösségellenes magatartásnak alkalmasnak kell lennie arra, hogy az adott csoport tagjában riadalmat keltsen. A garázdaság bűncselekmény kapcsán kialakult joggyakorlat értelmében alkalmas a riadalom keltésre a magatartás, ha azt mások – itt az adott közösség tagjai - elméletileg észlelhetik, akkor is, ha ténylegesen nem észlelik, de a mások (az adott csoport tagjai) általi **észlelés lehetősége fennáll , vagyis reálisan¹ számítani lehet az adott csoport tagjainak megjelenésére** a cselekmény helyszínén (pl. egy cigánytelepen, egy zsinagóga közelében, stb.).

Hol valósulhat meg a kihívóan közösségellenes magatartás?

A kihívó közösségellenesség **megállapításának szintén nem akadály, ha a cselekményt valójában senki nem észleli.** Megállapítható a kihívó közösségellenesség² akkor is, ha a cselekmény pl. egy olyan udvarban valósul meg, amelyre nyíló lakásokban – de nem az udvaron – az adott csoport tagjai tartózkodnak az elkövetés idején. A cselekmény³ **nem csak közterületen** valósulhat meg.

Ha a cselekményt az utcán követik el, , akkor a riadalomkeltésre való alkalmasság és kihívó⁴ közösségellenesség megállapításához szükséges mások, az adott csoport tagjai általi észlelés lehetősége mindig fennáll, ha ott az adott csoport tagjainak megjelenésére reálisan számítani lehet. Ez, attól függetlenül, hogy az észlelésre ténylegesen sor kerül-e, hiszen a riadalom tényleges bekövetkezése nem szükséges a tényállás megvalósulásához, ugyanis nem eredmény-bűncselekményről van szó.

2012. július 7-én a Budapest Pride Felvonulást követően egy kb. 8-10 főből álló, fekete ruhát és szélsőjobboldali jelképeket viselő csoport tagjai a kordonon kívül „Mocskos buzik!” skandálása közben a távozókat inzultálták, volt akinek

a ruháját megrángatták, (¹BH 2007.283 ²BH 2007.283, *hivatkozással a BH 1980.122 és BH 1982.501 számú határozatokra.* ³FBK 1994/10 ⁴BH 2007.283, *hivatkozással a BH 1998.67 számú határozatra; valamint BH 2000.94*) lufiját kilyukasztották. A bíróság megállapította, hogy a fenyegetőzés és más félelemkeltő cselekmények alkalmasak voltak arra, hogy a résztvevőkben félelmet keltsenek, ezért megvalósult közösség tagja elleni erőszak garázda alakzata. (PKKB 2.B.33.334/2013/33., Fővárosi Törvényszék 27.Bf.5282/2016/4.)

Akkor is megvalósulhat a Btk. 216. § (1) bekezdés szerinti tényállás, ha például szélsőséges szimbólumokat viselő, egyenruhába öltözött emberek katonai alakzatban masíroznak a romák által lakott utcákban, és megfélemlítő szlogeneket skandálnak.

Dolog ellen elkövetett gyűlölet-bűncselekmény

A közösség tagja elleni erőszak (1) bekezdése szerinti garázda tényállás **dolog ellen is megvalósítható**. A törvény miniszteri indokolása szerint „a kihívóan közösségellenes magatartás tanúsításával megvalósítható bűncselekmény esetén nem szükséges, hogy az elkövető az ilyen magatartást a csoport tagja ellen tanúsítsa, elegendő, ha az dolog ellen irányul.” A garázda tényállás megvalósulásához továbbá **nem szükséges, hogy a magatartásnak legyen konkrét sértettje, vagy hogy konkrét személy ellen irányuljon**.

Ennek megfelelően egy ablak kővel bedobása vagy egy emlékmű megrongálása is közösség tagja elleni erőszaknak minősülhet a 216. § (1) szerint, amennyiben az elkövető előítéletes indítéka bizonyítható, és a riadalomkeltés lehetősége az adott csoport tagjai tekintetében fennáll.

2019 októberében a **19. ARC közérzeti kiállítás** keretében kiállított meleg témájú óriásplakátokat megrongálták: egy plakátot felgyújtottak, többre festékekkel feliratot írtak („a holokauszt is vicces volt”, „a normalitás összeesküvés”, „ezeknek semmi se szent?”, „ti sem két apától...”). A rendőrség helyesen garázda közösség tagja elleni erőszak bűntettének megalapozott gyanúja miatt folytatott nyomozást (01000/7802/2019. bü.).

Az Auróra nevű budapesti közösségi helyen kifüggesztett szivárványos zászlót 2019. október 23-án neonáci szervezetek tagjai tépték le és égették el az utcán. Dolog elleni erőszakkal elkövetett közösség tagja elleni erőszak valósult meg.

I.2. Előítéletes bántalmazás, kényszerítés

Btk. 216. § (2) Aki mást valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz vagy a lakosság egyes csoportjaihoz tartozása vagy vélt tartozása, így különösen fogyatékosága, nemi identitása, szexuális irányultsága miatt bántalmaz, illetve erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A 216.§ (2) bekezdés szerinti tényállás elkövetési magatartásai a bántalmazás, és az erőszakkal vagy fenyegetéssel kényszerítés valaminek a megtételére, meg nem tételére illetve eltűrésére.

Ha szélsőségesek jelennek meg egy védett csoport rendezvényén, és az oda érkezőket megfenyegetik azzal, hogy "jobb lesz nem bemenniük a rendezvényre, mert ott baj lesz", és a részt venni szándékozók a ráhatás miatt úgy döntenek, hogy hazamennek, akkor a gyűlölet-bűncselekmény kényszerítéses alakzata valósul meg.

Mi számít bántalmazásnak?

A bántalmazás olyan **személy elleni erőszakos cselekmény, amely a testet érinti** (pl. ütés, rúgás, lökés, megfogás, leöntés, leköpés). Megállapításához nem szükséges a testi sérülés, egészségkárosodás (sőt, ezek bekövetkezte esetén halmazat megállapítása indokolt), a legkisebb mértékű személy elleni erőszakkal is megvalósítható a tényállás.

Gyűlölet-bűncselekmény kényszerítéssel

A (2) bekezdés szerinti tényállás megvalósítható valaminek a megtételére, meg nem tételére vagy eltűrésére történő kényszerítéssel is, ami az egyén **cselekvési szabadságának bármilyen korlátozását** jelenti. A kényszerítésnek erőszakkal vagy fenyegetéssel kell megvalósulnia.

Mi minősül fenyegetéssel kényszerítésnek?

A Btk. az értelmező rendelkezések között (459.§ (1) 7.) meghatározza a fenyegetés fogalmát. A közösség tagja elleni erőszak tényállásszerűségéhez a Btk. nem kíván meg minősített (az élet, testi épség ellen irányuló közvetlen) fenyegetést, hanem az **egyszerű fenyegetés is tényállásszerű.**

Mi minősül erőszakkal kényszerítésnek?

Az erőszak **mind személy, mind dolog** ellen irányulhat. A Btk. 459.§ (1) 4. értelmében erőszakos magatartásnak minősül a más személyre gyakorolt **támadó jellegű fizikai ráhatás** is, abban az esetben is, ha az nem alkalmas testi sérülés okozására. A dolog elleni erőszakkal elkövetett közösség tagja elleni erőszak akkor minősül a (2) bekezdés szerint, ha az **fenyegetéssel kényszerítést valósít meg**. Más esetben a dolog elleni erőszakkal történő elkövetés az (1) szerint garázdasággal elkövetett közösség tagja elleni erőszakkal minősülhet.

A tényállási elemek – az előítéletes indítékot leszámítva – megegyeznek a kényszerítés tényállásával (195.§) azzal a további különbséggel, hogy utóbbi eredmény-bűncselekmény: a kényszerítés megvalósulásához jelentős érdeksérelem okozását is megköveteli a jogalkotó, míg ez a közösség tagja elleni erőszak (2) bekezdése esetében nem tényállási elem.

I.3. A gyűlölet-bűncselekmény minősített esetei

Btk. 216. § (3) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a közösség tagja elleni erőszakot a) fegyveresen, b) felfegyverkezve, c) jelentős érdeksérelem okozva, d) a sértett sanyargatásával, e) csoportosan vagy f) bűnszövetségben követik el.

A gyűlölet-bűncselekmények minősített eseteit is meghatározza a törvény. Ezeket az általános értelmezés szerint kell alkalmazni.

I.4. A közösség tagja elleni erőszak előkészülete is bűncselekmény

Btk. 216. § (4) Aki a közösség tagja elleni erőszakra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A (4) bekezdés értelmében a közösség tagja elleni erőszak **előkészülete** is büntetendő.

Közösség tagja elleni erőszak előkészülete valósult meg, amikor 2012. június 24-én a deres.tv szélsőjobboldali hírportál *Indul a vadászszезon! Egy helyen a buzilimpia szervezőinek névsora, hamarosan a köcsögök szálláshelyei* címmel tett közzé cikket. A cikk 31 személy nevét és Facebookról letöltött képét tartalmazta, a szerzők szerint ők a rendezvény szervezői. A cikk szerint „minden erőnkkel, a lehetséges eszközökkel a lehető legnagyobb mértékű ellenállást kell tanúsítanunk”, a cikk saját bevallása szerint azzal a céllal tette közzé a listát, hogy segítse a „buzivadászokat”. Másnap közzétették azon szállók listáját is, ahol a résztvevők megszállnak; a résztvevőkre „levadászandó vadakként” utaltak.

Az ügyészség (Budapesti XIV. és XVI. Kerületi Ügyészség B.8027/2012/ 2012/3-I.) szerint az erőszakos cselekményre történő felhívás az egyes „célszemélyekről” történő adatközléssel, mint az elkövetést könnyítő feltételek biztosítása, alkalmas a közösség tagja elleni erőszak előkészülete vétségének a megállapítására.

II. Más bűncselekmények, amelyek megvalósulhatnak egy rendezvény előítéletes megzavarásakor

Ha a közösség tagja elleni erőszak tényállási elemei nem valósulnak meg, az alábbi tényállások ettől függetlenül is megvalósulhatnak.

II.1. Becsület csorbítására alkalmas magatartások

Előfordulhat, hogy az elkövető nem tanúsít ugyan kihívóan közösségellenes magatartást, de **becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ vagy tényt állít** a szervezőre vagy a résztvevőkre.

Például azt mondja róluk, hogy a pedofíliát terjesztik, pártolják, vagy hogy betegek.

Ilyenkor előítéletes indítékesetén is **becsületsértés szabálysértése vagy rágalmazás vétsége** megállapításának lehet helye. Ha mindez nagy nyilvánosság előtt történik, akkor becsületsértés vétsége vagy a rágalmazás minősített esete merülhet fel. Mindhárom esetben csak erre irányuló sértetti magánindítvány esetében járhat el a rendőrség. Hatályos magánindítványt az tehet, akire a kifejezést használták.

Becsületsértés szabálysértése:

Szabstv. 180. § (1) Aki mással szemben a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ vagy egyéb ilyen cselekményt követ el, szabálysértést követ el. (2) Becsületsértés miatt szabálysértési eljárásnak csak magánindítványra van helye.

Rágalmazás vétsége:

Btk. 226. § (1) Aki valakiről más előtt a becsület csorbítására alkalmas tényt állít, híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (2) A büntetés két évig terjedő szabadságvesztés, ha a rágalmazást a) aljas indokból vagy célból, b) nagy nyilvánosság előtt, vagy c) jelentős érdekséreelmet okozva követik el.

Becsületsértés vétsége:

Btk. 227. § (1) Aki a 226. §-ban meghatározottakon kívül mással szemben a) a sértett munkakörének ellátásával, közmegbízatásának teljesítésével vagy közérdekű tevékenységével összefüggésben vagy b) nagy nyilvánosság előtt a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ, vagy egyéb ilyen cselekményt követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a becsületsértést tettelesen követi el.

II.2. Magánterületre bemenetel

Tekintettel arra, hogy elsősorban magánterületen megrendezett kulturális rendezvények megtámadására került sor az utóbbi időben, ki kell emelni, hogy , önmagában **a beleegyezés nélküli bemenetel** is szabálysértést valósít meg. Ha a rendzavaró erőszakosan lép fel, felmerülhet a **magánlaksértés vétsége** is. A magánlaksértés súlyosabban minősül, ha például éjjel vagy csoportosan kerül rá sor.

2019. július 1-én a Magyar LGBT Szövetség *Szivárvány Szakkör - Hozd magaddal a haverodat is!* címmel beszélgetést szervezett a Háttér Társasággal közösen használt irodájába, amely egy társasház belső udvarról nyíló földszinti lakásában található. Az eseményre egy kb. 12-15 főből álló, szélsőjobboldali csoport kívánt bejutni, azonban a rendezők őket a ház kapujánál feltartóztatták. Amikor egy lakó ki szeretett volna jönni a kapun, a csoport több tagja a kapun benyomult, majd az útjukat álló rendezővel szemben fizikai erőszakot alkalmazva, testükkel a rendező testének feszülve, őt többször meglökte bejutottak a lépcsőházba, és a rendezők, valamint a gondnok többszöri felszólítása ellenére sem hagyták el az épületet.

Magánlaksértés szabálysértése:

Szabs. tv. 166. § (1) Aki másnak a lakásába, egyéb helyiségébe, vagy ezekhez tartozó bekerített helyre az ott lakónak vagy azzal rendelkezőnek akarata ellenére, vagy megtévesztéssel bemegy, vagy ott bennmarad, úgyszintén aki mást akadályoz abban, hogy a lakásába, egyéb helyiségébe vagy ezekhez tartozó bekerített helyre bemenjen, szabálysértést követ el. (2) Magánlaksértés miatt szabálysértési eljárásnak csak magánindítványra van helye.

Magánlaksértés vétsége:

Btk. 221. § (1) Aki más lakásába, egyéb helyiségébe vagy ezekhez tartozó bekerített helyre erőszakkal, fenyegetéssel vagy hivatalos eljárás színlelésével bemegy, illetve ott bent marad, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (2) Büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki másnak a lakásába, egyéb helyiségébe vagy az ezekhez tartozó bekerített helyre, az ott lakó vagy azzal rendelkező akarata ellenére vagy megfélemlítéssel a) éjjel, b) fegyveresen, c) felfegyverkezve vagy d) csoportosan bemegy, vagy ott bent marad.

II.3. Erőszakos cselekmények elkövetése

Ha az elkövető **megfenyegeti a sértettet valamilyen erőszakos cselekménnyel**, de nem valósul meg a közösség tagja elleni erőszak garázda vagy kényszerítéses alakzata, akkor a zaklatás vétsége megvalósulhat.

Zaklatás vétsége:

Btk. 222. § (2) Aki félelemkeltés céljából a) mást vagy rá tekintettel hozzátartozóját személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekmény elkövetésével megfenyeget, vagy b) azt a látszatot kelti, hogy más életét, testi épségét vagy egészségét sértő vagy közvetlenül veszélyeztető esemény következik be, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Amennyiben **az esemény nyilvános**, akkor megvalósulhat a fentiekben felül a rendzavarás szabálysértése, amennyiben **a rendzavaró nem tesz eleget a rendező vagy a rendőrség biztonságra vonatkozó felhívásának, rendelkezésének**. Ha a rendzavaró erőszakkal vagy fenyegetéssel tanúsít ellenállást a rend fenntartására irányuló jogszerű intézkedéssel szemben, akkor rendbontás vétségét valósítja meg.

Rendzavarás szabálysértése:

Szabs. tv. 169. § (2) Aki nyilvános rendezvényen b) a rendező szerv, illetve a rendőrség biztonságra vonatkozó felhívásának, rendelkezésének nem tesz eleget, szabálysértést követ el.

Rendbontás vétsége:

Btk. 340. § (1) Aki nyilvános rendezvény vagy gyűlés szervezőjének vagy rendezőjének a rend fenntartása érdekében tett jogszerű intézkedésével szemben erőszakkal vagy fenyegetéssel ellenállást tanúsít, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

3. Intézkedési kötelezettség szabálysértés vagy bűncselekmény gyanúja vagy tettenérés esetén

I. Intézkedési kötelezettség

A rendőrségi törvény értelmében a rendőr jogkörében eljárva **köteles intézkedni** vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve illet a tudomására hoznak. A rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni (13. § (1)).

A rendőr meghatározott szolgálati feladat végrehajtása során észlelt vagy tudomására jutott kisebb súlyú jogsértő cselekmény esetén a meghatározott szolgálati feladatának teljesítését folytatja, azonban a szolgálati előjárónak történő **jelentéssel** vagy a rendőrség legközelebbi ügyeletének vagy tevékenység-irányítási központjának értesítésével köteles intézkedést kezdeményezni (a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX.22.) BM rendelet, a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat 4.§ (3)).

Az intézkedések alkalmazásához nem szükséges, hogy az eljáró rendőr konkrétan minősítse a Btk. vagy a Szabstv. alapján az elkövetett cselekményt, csupán azt kell felismernie, hogy valamilyen jogsértő cselekmény egyszerű gyanúja áll fenn.

Tekintettel azonban arra, hogy a tárgyalt esetekben az elkövetőket nyilvánvalóan gyűlölet (előítélet) motiválja, ilyenkor a gyűlölet-bűncselekmény utasítás értelmében a potenciálisan veszélyt jelentő helyzet közömbösítése, illetve az előítéleten alapuló bűncselekmények elkövetésének megelőzése érdekében a rendőr köteles **soron kívül megtenni a feladatkörébe tartozó intézkedéseket**, a feladatkörén esetlegesen túlmutató intézkedéseket pedig köteles a döntésre jogosultnál kezdeményezni (gyűlölet-bűncselekmény utasítás 5. pont).

I.1. Igazoltatás

Arendőr igazoltathatja azt, akinek a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, szükséges a személyazonosságának megállapítása. Ez a helyzet tipikusan fennáll, amikor valakivel szemben **fennáll az egyszerű gyanú, hogy szabálysértést vagy bűncselekményt követett el**. A rendőr akkor is igazoltathat, ha a személyazonosság megállapítása más személy jogainak védelme érdekében szükséges, tehát akkor is, ha a cselekmény nem valósít meg szabálysértést vagy bűncselekményt, de például **személyiségi jogsértés történhetett** (emberi méltóságot, becsületet, egyenlő bánásmódot sértő magatartás) (Rtv. 29. § (1) a)). A rendőrt a jogainak érvényesítése végett bárki felkérheti más személy igazoltatására. Ha az igazoltatást kérő valószínűsíti, hogy az igazoltatáshoz jogos érdeke fűződik, mert például úgy véli, hogy bűncselekmény sértettje, és a személyazonosságát igazolja, a rendőr a kérést teljesíti. Az igazoltatott adatait – a 24/A. § (1) bekezdésében foglaltakat kivéve – a rendőrkapitányság adja ki az igazoltatást kérőnek, ha az adatokhoz fűződő jogosultságát hitelt érdemlően igazolja (Rtv. 24. § (4)). Például, amikor szélsőséges csoportok tagjai megzavarnak egy védett csoport által tartott rendezvényt, a rendőrök értékelése szerint azonban nem történt bűncselekmény, de a rendezvény rendezője azt állítja, hogy őt megfenyegették, mocskolódtak vele szemben - azaz úgy nyilatkozik, hogy jogsértő cselekmény sértettje - akkor kötelesek a rendőrök kérésére igazoltatni az általa megjelölt személyt, ha a rendező is igazolja magát.

I.2. Épület, ruházat, jármű átvizsgálása

A rendőr a bűncselekmény elkövetőjének elfogása és előállítása érdekében épületet, építményt, helyszínt, csomagot és járművet átvizsgálhat (Rtv. 30. § (2)). A rendőrség a rendezvény, az esemény rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott **területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét átvizsgálhatja**, a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azoknak a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja (Rtv. 30. § (3)). A rendőrség azt is átvizsgálhatja, aki feltehetően szabálysértésre vonatkozó bizonyítási eszközt tart magánál (Szabs. tv. 74.§ (1)).

I.3. Dolog elvétele

A rendőr jogosult átvételi elismervény ellenében ideiglenesen elvenni az olyan dolgot, amely **bizonyítási eszközként szolgálhat vagy a támadás eszközeként szolgált** (Rtv. 29/B.§ (1), Szabs. tv. 75.§ (1)). Akivel szemben személyi

szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr az ilyen dolog elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja (31. § (1)).

Ha egy védett csoport rendezvényére egy szélsőséges csoport tagjai a rendezőket becsmérő feliratú zászlókat vinnének be, akkor ezeket a rendőrség elveheti, mert ezek az előítéletes indíték bizonyítékként minősülnek.

I.4. Elfogás, előállítás

A rendőr köteles elfogni és a hatóság elé állítani azt, akit **szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek** (Rtv. 33. § (1) a)), és elfoghatja és a hatóság elé állíthatja azt is, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható, a törvény nem kíván meg ehhez alapos gyanút (Rtv. 33. § (2) b)).

A szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértésen tetten ért elkövetőt a rendőrség őrizetbe veheti (Szabs. Tv. 73. § (1)).

Tehát ha a rendezvény helyszínén intézkedő rendőr észleli, hogy durva, erőszakos vagy a rendezők akaratával élesen szembehelyezkedő, a közösségi együttélés elveit sértő magatartást tanúsít valaki, azonban a helyszíni stressz és az események gyors lefutása miatt nem is tudja megfelelően minősíteni a cselekményt, de biztos abban, hogy bűncselekmény egyszerű gyanúja fennáll, akkor ezt a személyt előállíthatja. Ha a rendőr azt tapasztalja, hogy a rendezvényt megzavaró személy felgyújtani készül a védett csoport zászlóját, akkor az erőszakos személyt köteles a rendőrkapitányságra előállítani, mert közösség tagja elleni erőszak előkészületét követte el.

II. Intézkedés magánlakásban

A rendőr magánlakásba vagy intézmény területére főszabály szerint bebocsátás esetén vagy hatósági határozattal léphet be. Tehát **ha az esemény szervezője**, mint a helyszín tulajdonosa, bérlője vagy szívességi használója arra **kéri a rendőrséget**, hogy menjen be, akkor ez **mint "bebocsátás"** felhatalmazza a rendőrséget a magánlakásban történő intézkedésre. De bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének megakadályozása, megszakítása céljából, illetve szabálysértést felszólítás ellenére folytató személy előállítása céljából bebocsátás vagy hatósági határozat nélkül is bemehet.

A Mozaik Közösség keresztény csoport 2019. július 2-án 19:00 órakor LMBTQI+ emberek a Bibliában? címmel szervezett beszélgetést és imádkozást a Kelet Kávézóba stúdiójába. A helyszínen egy kb. 20 főből álló, szélsőjobb oldali csoport jelent meg. A helyszínen jelenlévő rendőrök a szervezőket arra kérték, hogy ha nem szeretnék, hogy a csoport tagjai az eseményen részt

vegyenek, akkor mindenképp akadályozzák meg, hogy a helyiségbe bejussanak, az épületen belül ugyanis nem jogosultak eljárni. A rendőrség ebben az esetben tehát hibás tájékoztatást nyújtott.

2019. szeptember 26-án tartották (volna) a Labrisz Leszbikus Egyesület és a Magyar LMBT Szövetség zártkörű rendezvényét, ahol szélsőségesek jelentek meg és ellehetetlenítették a rendezvényt. A kiérkező rendőrök erélytelenül léptek fel, nem intézkedtek. A mulasztás miatt beadott panasz alaposnak bizonyult, a kerületi rendőrkapitány megállapította, hogy a rendőrök „a tényállás tisztázása során beszerzett adatokból téves jogi következtetést vontak le, illetve ebből következően téves jogi tájékoztatást adtak a bejelentőknek és a sértetteknek is, amikor nem ismerték fel, hogy a magánterületen jogosulatlanul demonstráló személyekkel szemben szabálysértés elkövetésének gyanúja merült fel, így ennek megfelelő további intézkedések megtétele lett volna indokolt”.

Az Alkotmánybíróság a 44/2004. (XI.23.) sz. határozatában foglalkozott ennek a szabályozásnak az alkotmányosságával. Az Alkotmánybíróság szerint is kellő garanciát biztosít az Rtv. 39. § (4) bekezdése, amely előírja, hogy a magánlakásban való tartózkodás csak a feladat végrehajtásához szükséges ideig tarthat. Ebből következően a rendőr a fenti esetekben, továbbá az Rtv. 39. §-ben szabályozott további esetekben **magánlakásba beléphet, és ott az általános szabályok szerint intézkedhet**. Az Rtv. szerint a rendőr a feladata ellátása során – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – beléphet a magánlakásnak nem minősülő egyéb helyre, és ott az intézmény rendjének lehetőség szerinti tiszteletben tartásával intézkedhet.

III. Speciális előírások gyűlölet-bűncselekmény gyanúja esetén

Ha az elsődleges adatok alapján gyűlölet-bűncselekmény gyanúja állapítható meg, a helyszínen intézkedő rendőr általános intézkedési kötelezettségén túl:

- biztosítja az áldozatok, a szemtanúk, valamint a gyanúsítottak **biztonságát**;
- az áldozat speciális szükségleteinek szem előtt tartásával kellő mértékű **tájékoztatást ad az áldozatnak** a rendőri intézkedés menetéről, a rendőrséggel történő kapcsolattartás lehetőségeiről;
- a gyűlölet-bűncselekmény gyanúját **jelenti** a tevékenységirányítási központnak;
- részletes jelentést készít, amiről lejjebb a 6. pontban lesz szó (gyűlölet-bűncselekmény utasítás 9. pont).

IV. Tájékoztatás panaszjogról

Álláspontunk szerint a rendőr **köteles tájékoztatni** a jelen lévő - potenciális vagy magukat sértettként tituláló - személyeket a panaszjogukról, akkor is, ha a rendőr álláspontja szerint nem indokoltak a jelenlévők felvetései, észrevételei, panasza. Ennek azért van jelentősége, mert az **intézkedés elmulasztásával vagy a nem megfelelő intézkedéssel szemben is van lehetőség panaszt tenni** (Rtv. 20. § (2)).

A rendőr köteles tájékoztatást adni, hogy panaszra az intézkedéstől számított **30 napon belül** a rendőrkapitányságon (a korrektség érdekében indokolt megjelölni, hogy melyik kapitányságon) vagy az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalánál van lehetőség a sérelmezett eljárás megjelölésével. (Rtv. 92. § ('1), Szolg. szab. 5. § (6)).

4. A büntetőeljárás, szabálysértési eljárás megindítása, feljelentés felvétele, nyomozás

A büntetőeljárásról szóló törvény (Be.) szerint az ügyészség és a nyomozó hatóság a **tudomására jutott** közvádra üldözendő bűncselekmény miatt hivatalból megindítja a büntetőeljárást (Be. 4. § (1)).

Ha tehát a rendőr közvadas bűncselekmény elkövetését észleli, **feljelentéstől függetlenül köteles eljárást indítani**. Amennyiben tehát a rendezvényen résztvevő személyek nem tesznek feljelentést, azonban az írásos jelentést készítő rendőr a helyszíni tapasztalatai alapján észlelte, hogy bűncselekményt, szabálysértést valósítottak meg, akkor köteles jelentésében erre felhívni a figyelmet és megindítani a büntetőeljárást.

A Szolg. Szab. ezt azzal egészíti ki, hogy a rendőr a **magánindítványra** büntethető bűncselekmény észlelése esetén a feljelentés megtételére jogosult kérésére **megadja a szükséges felvilágosítást** (8. § (2)).

Semmi nem zárja ki, hogy a sértett vagy tanú a cselekmény **helyszínén tegyen feljelentést**. A feljelentés **felvételére, rögzítésére az eljáró rendőr köteles**. A csapaterőben eljáró rendőrnek a feljelentést tenni kívánó személyt az egység parancsnokához kell irányítani annak érdekében, hogy a parancsnok jelentésében a panaszolt jogsértést felvehesse és - tekintettel arra, hogy a bűncselekményről vagy szabálysértésről hivatalos tudomása van - megindíthassa a szükséges büntető- vagy szabálysértési eljárást. A feljelentőt később értesíteni kell arról, hogy mi lett a feljelentése sorsa.

A Szolg. Szab. értelmében **szabálysértés észlelése esetén a rendőr feljelentést tesz** (ha nem szab ki helyszíni bírságot vagy ehelyett nem alkalmaz

szóbeli figyelmeztetést (9. § (1)-(2)). A sértett vagy a tanú szabálysértés miatt tett feljelentését a rendőr a helyszínen ugyanúgy köteles felvenni, mint bűncselekmény esetén.

Amennyiben gyűlölet-bűncselekmény (közösség tagja elleni erőszak) miatt indul büntetőeljárás, úgy a nyomozás során a gyűlölet-bűncselekmény utasítás 11. és 12. pontja szerint kell eljárni.

5. Bánásmód az áldozatokkal

Gyűlölet-bűncselekmény esetén az intézkedő rendőr az áldozattal nyugodt, objektív és a szakszerűség keretein belül az **áldozatot támogató kommunikációt** köteles folytatni. A rendőr az áldozat viselkedésével, kultúrájával, származásával, közösségével kapcsolatban nem jeleníthet meg személyes értékítéletet, köteles tartózkodni a sztereotip, előítéletet hordozó vagy az áldozat hibáztatására utaló szavak és kifejezések használatától (gyűlölet-bűncselekmény utasítás 7. pont).

A rendőr az áldozat speciális szükségleteinek szem előtt tartásával **kellő mértékű tájékoztatást** ad az áldozatnak a rendőri intézkedés menetéről, a rendőrséggel történő kapcsolattartás lehetőségeiről (gyűlölet-bűncselekmény utasítás 9. e) pont).

A gyűlölet-bűncselekmények sértettjeinek és egyéb tanúinak kihallgatásához, valamint a kihallgató rendőr észlelésének jegyzőkönyvezéséhez kapcsolódóan felmerülő adatvédelmi kérdésekhez ld. a Gyűlölet-bűncselekmények Elleni Munkacsoport útmutatóját:

http://gyulotellen.hu/sites/default/files/gyem_kihallgutmutato_3.pdf.

GYŰLÖLET-BŰNCSELEKMÉNYEK ELLENI MUNKACSOPORT

A Gyűlölet-bűncselekmények Elleni Munkacsoportot 2012-ben hozták létre magyarországi civil szervezetek, hogy közösen dolgozzanak a gyűlölet-bűncselekmények elleni hatékonyabb fellépés érdekében. Jelenleg a Munkacsoportnak négy szervezeti tagja van: az Amnesty International Magyarország, a Háttér Társaság, a Magyar Helsinki Bizottság és a Társaság a Szabadságjogokért. A munkacsoport munkájába azóta a területen jártas szakértők is bekapcsolódtak.

A munkacsoport fő célkitűzése a gyűlölet-bűncselekmények jelenségének visszaszorítása. Ennek érdekében az alábbi célokért dolgozik:

- » a gyűlölet-bűncselekmények elleni hatékonyabb állami fellépés jogszabályi és intézményi feltételeinek megteremtése;
- » az áldozatok bátorítása a jogi eljárások megindítására;
- » a gyűlölet-bűncselekményekkel szemben elutasító társadalmi közeg kialakítása.

GYŰLÖLET-BŰNCSELEKMÉNYEK ELLENI MUNKACSOPORT

www.gyuloletellen.hu - info@gyuloletellen.hu

